

Pædagogisk læreplan for

På Toppen, Hvinningdal

2024-25

Indholdsfortegnelse

Hvem er vi.....	2
Kerneopgaven i Daginstitutionen <i>På Toppen - Hvinningdal</i>	2
Læreplansblomsten.....	4
Det fælles pædagogiske grundlag.....	5
Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	5
Barnesyn	5
Dannelse og børneperspektiv	6
Leg	6
Læring	7
Børnefællesskaber	7
Pædagogisk læringsmiljø, Forældresamarbejde, Børn i udsatte positioner, Sammenhænge	8
Pædagogisk læringsmiljø.....	8
Børn i udsatte positioner	9
Samarbejde med forældre om børns læring	10
Sammenhænge.....	12
Inddragelse af lokalsamfundet.....	13
De seks læreplanstemaer	13
Alsidig personlig udvikling	14
Social udvikling.....	16
Kommunikation og sprog.....	18
Krop, sanser og bevægelse	20
Natur, udeliv og science.....	22
Kultur, æstetik og fællesskab.....	24
Evalueringskultur	26

Hvem er vi

Daginstitutionen *På Toppen - Hvinningdal* er beliggende i den nordvestlige del af Silkeborg. Den består af 4 børnehuse: Regnbuen, Kærsgård, Hvinningdal Børnehuse og Bakkebo.

De fire enheder ligger geografisk tæt på hinanden og huser tilsammen ca. 380 børn og 85 ansatte. Alle børnehuse er aldersintegreret og har både vuggestue- og børnehaveafdelinger. Der er et stort udendørs legeareal, der byder på mange legemuligheder, både for de mindste og de største børn. Vuggestuegrupperne og børnehavegrupperne har deres eget indhegnede område, hvor de kan lege med bl.a. mooncars og cykler.

Institutionens huse er beliggende i villakvarterer med nærliggende etagebyggeri, i et grønt og naturskønt område nær ved sportsplads, skov og sø, samt tæt ved Hvinningdalskolen og Buskelundskolen. I området er der mange muligheder for oplevelser og udfordringer – ”lige uden for døren”, hvor også bybussen kan hente og bringe os.

Kerneopgaven i Daginstitutionen *På Toppen, Hvinningdal*

De børn som forlader daginstitutionen *På Toppen - Hvinningdal*, ønsker vi, er kendetegnet ved at kunne beskrives som livsduelige børn med en bred vifte af kompetencer set i forhold til deres alder.

Livsduelighed forstået som de kompetencer, der bidrager til at børn konstruktivt kan håndtere udfordringer, så de udvikler sig positivt og bliver velfungerende voksne, som trives og hviler i sig selv. Se mere på [livsduelighed På Toppen](#)

Daginstitutionen *På Toppen - Hvinningdal* arbejder ud fra Silkeborg Kommunes [Sammenhængende Børne- og unge politik](#), [Lærings og trivselspolitikken](#), samt [Mindset for inklusion](#) på 0-18 års området. Vi arbejder med udgangspunkt i de [3 værdier](#): glæde, udvikling og fællesskab i det pædagogiske arbejde. Forældrebestyrelsen har i tråd med værdierne vedtaget [3 pædagogiske principper](#), som er mangfoldighed, livsduelighed og fællesskab.

Baggrunden for udarbejdelsen af *På Toppen - Hvinningdals* læreplan er sket med afsæt i Den styrkede pædagogiske læreplan; Rammer og indhold udgivet af børne- og socialministeriet 2018 [Den styrkede pædagogiske læreplan](#)

Dreng- og Pigeprojekt.

Som personalegruppe valgte vi i 2017, at sætte fokus på et fælles Tema: ”Hvordan anerkender og støtter vi bedst muligt Piger og Drenges læring, udvikling og trivsel – i vores børnehuse i På Toppen, Hvinningdal”.

Baggrund:

En stor gruppe af drenge i en årgang (ca. 20%) marginaliseres og får ikke en ungdoms- eller videreuddannelse, da de dropper ud, eller slet ikke kommer i gang med en uddannelse, eller har svært ved at finde deres plads i samfundet.

I de senere år har der i medierne været en del skrivelser om, at en stigende andel af piger i en årgang bliver ramt af stress, ikke er tilfredse med et ”12 tal”, samt at flere og flere unge piger skærer i sig selv.

Skyldes det undervisningsformen i skolen og / eller kan det pege tilbage på daginstitutionerne f.eks. på den struktur, pædagogik og tilgang, som vi som pædagogiske personale møder børnene på inden for 0 – 6 års området?

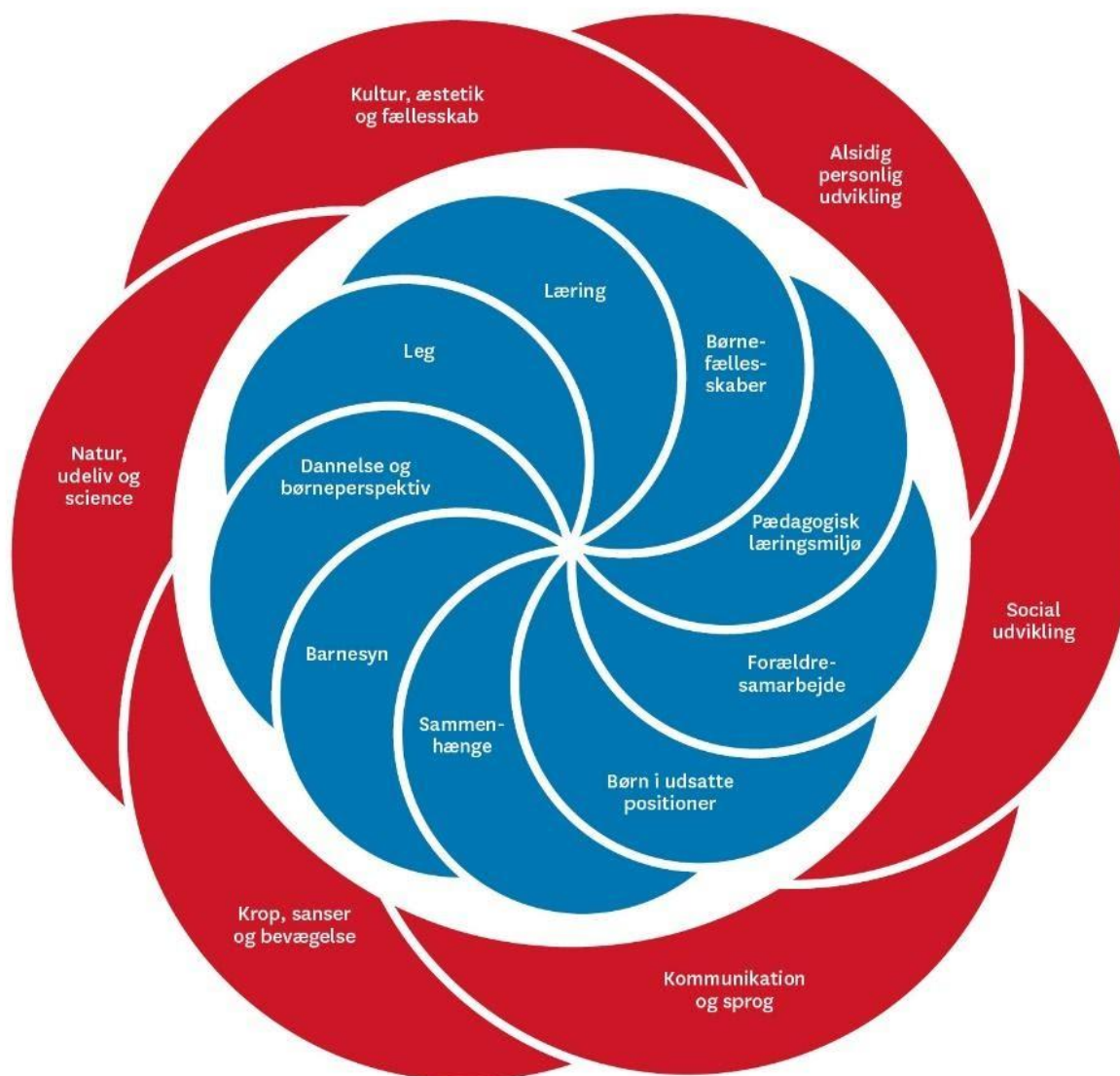
Vi er opmærksom på:

- Hvordan vi indretter os og derved understøtter piger og drenge forskelligheder.
- At drenge og piger hver for sig – har mulighed for at udfolde sig på egne betingelser.
- Hvordan vi indretter os set ift. aktivitetsudbud og valgmuligheder ift. legetøj. Her er indretning af læringsrum, med plads til fordybelse, både til de mere stille og de mere vilde og pladskrævende lege – for både piger og drenge.
- Hvordan balancen er mellem "voksenstyrede aktiviteter", "hverdagens rutiner og gøremål" og "den fri leg på børnenes egne betingelser".
- Hvor ydrestyret, eller indrestyret børnene er.
- Ses ift. balancen mellem at håndtere ydre krav og forventninger ifm. ikke selvvalgte aktiviteter (ydre styret) – og ift. at mærke efter "hvad barnet selv gerne vil" (indre styret).
- Mangfoldigheden og forskelligheden i personalegrupperne, hvor vi som voksne er rollemodeller for børnene – både piger og drenge.
- At vi som pædagogisk personale kan være forskellige og kan rumme forskellige kvinder, forskellige mænd, med forskellige kompetencer.

Læreplansblomsten

Rød: de 6 læreplanstemaer

Blå: Det fælles pædagogiske grundlag

Det fælles pædagogiske grundlag

Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Sådan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene.

- **Barnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
  - **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på f.eks. 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
  - **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
  - **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker f.eks. gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.

I teksten nedenfor, kan du orientere dig om både de pædagogiske refleksioner, som kendetegner den forståelse og tilgang som vi arbejder ud fra, samt eksempler på hvordan vores forståelse kommer til udtryk i den konkrete hverdag.

Barnesyn

Det at være barn har værdi i sig selv! Derfor er det vores opgave at værne om børns ret til at være børn, sikre retten til forskellighed samt en forståelse for at børn udvikler sig i forskelligt tempo. På *Toppen - Hvinningdal* arbejder vi bevidst med, at alle børn har ret til leg og medbestemmelse. Dette gør vi for at stimulere udviklingen af børns initiativer, fantasi, virkelyst og for at stimulere børns lyst til selvstændighed. Alle børn skal føle sig set, hørt og forstået, og opleve at deres bidrag er væsentlige og vigtige elementer i både den relationelle og pædagogiske kontekst de befinder sig i. Det pædagogiske personale er derfor ansvarlige for at skabe rammer, hvor børn kan opleve sig som aktive medskabere af egen læring og udvikling. Hos *På Toppen - Hvinningdal* møder det pædagogiske personale alle børn med en positiv forventning, anerkendende tilgang samt tillid til at de kan og gør det bedste de kan.

Sådan kommer det til udtryk i vores hverdag:

- Vi organiserer det pædagogiske læringsmiljø, i små grupper når det kan lade sig gøre. Så alle børn gives mulighed for, at fordybe sig i legen og bevare fordybelsen i legen.
- Børnenes ønsker til aktiviteter og spontane lege, inddrages i planlægningen af dagen.
- I vores fysiske indretning og i organisering af dagen, giver vi plads til både de vilde og de stille aktiviteter.
- Det enkelte barns ytring om egen oplevelse skal respekteres af de voksne, hvor børnene mødes og anerkendes på deres bagvedliggende intentioner.

Dannelse og børneperspektiv

Når vi *På Toppen - Hvinningdal* taler om dannelse, referer vi både til den dybere form for læring, hvor barnet tilegner sig værdier og viden, som kan danne rettesnor i barnets videre liv, men også om dannelse forstået som et pædagogisk formål, indhold og metode.

Barnet, som aktivt deltagende, er et centralt element i arbejdet med dannelse. I arbejdet med deltagelsesbegrebet bruger vi Hanne Warmings fortolkning af Roger Harts deltagelsesstige. [Link](#) Vi arbejder ud fra en forståelse af, at vi som pædagogisk personale skal overveje, hvilken type af deltagelse vi inviterer ind til i løbet af dagen. Det er afgørende at vi inviterer alle børn, uanset alder og position, til at handle og tage initiativer i fællesskabet. Dannelse refererer dermed også til en forståelse af at børn skal have medbestemmelse, afstemt i forhold til alder. Vi, som pædagogisk personale, skal være oprigtig nysgerrige på børnenes perspektiver og inddrage disse, f.eks. i hverdagsrutiner, børneinitierede aktiviteter eller voksen planlagte aktiviteter, uanset baggrund, køn, alder og kultur.

Sådan kommer det til udtryk i vores hverdag:

- Det pædagogiske personale tager ansvar og afstikker rammer, hvor børnene har mulighed for medbestemmelse. F.eks. hvis en gruppe skal gå på tur, inviteres børnene til at beslutte, hvor de skal gå hen.
- Til samling har vi effekter, som visualiserer det som er temaet. I vuggestuen kan vi f.eks. bruge sangkufferten, hvor børnene vælger mellem sangkuffertens indhold.
- Ved måltidet har barnet indflydelse på valget af fødevarer ud fra hvad der er på bordet. Vi appellerer til madmodighed og madglæde
- Legemiljøerne ændres over tid og børnene bidrager til at udvikle legemiljøet. Deres spor ses i form af tegninger, billeder og lignende og er synlige i børnehøjde.

Leg

Legen har værdi i sig selv, og skal være en gennemgående del af den pædagogiske tilrettelæggelse for børnene i deres hverdag i institutionen *På Toppen, Hvinningdal*.

Børns spontane og selvorganiserede leg skal både anerkendes og respekteres.

Legen er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling. Via legen fremmes børnenes fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Det pædagogiske personale har ansvaret for at have en opmærksomhed på, hvordan legefællesskaber blandt børnene udvikler sig. Dette understøttes ved, at vi er bevidste om hvornår vi går foran, bagved eller ved siden af børnene, i deres leg/aktiviteter. Personalet skal løbende vurdere nødvendigheden af at rammesætte legen, så at alle børn trives og har en oplevelse af at være med i leg.

Sådan kommer det til udtryk i vores hverdag:

- Det pædagogiske personale laver tydelige legezoner, som både appellerer og inspirerer til bestemte lege.
- En tilpasset mængde af legeredskaber ude og inde fordrer kreativiteten, og vi støtter børnene i at finde nye måder at anvende områder og legetøj.
- Det pædagogiske personale har lavet forskellige lege/aktivitetskasser, som kan bringes i spil.
- Børn gives mulighed for fordybelse i leg, for at bevare fordybelsen i legen.

- Det pædagogiske personale hjælper børnene efter behov i legene og inviterer ind f.eks. gennem aktiv deltagelse.

På legepladsen har det pædagogiske personale forskellige roller f.eks. fordybelsesvoksne/legeren og/eller en flyver funktion.

Læring

Den brede forståelse af læring, betyder at det pædagogiske personale På Toppen skaber et lege- og læringsmiljø, som er trygt og inddragende, hvor børnene har plads til at eksperimentere med forskellige kompetencer. Vi er derfor På Toppen bevidste om, at læringsmiljøet har en stor alsidighed for at understøtte det brede læringsbegreb. Læringsbegrebet rummer også en forståelse af, at vi som pædagogisk personale understøtter børn og børnegruppens sociale, emotionelle og kognitive udvikling. Måden hvorpå vi har øje for børnenes nærmeste udviklingszone, er ved at se efter pejlemærker i børnenes lege f.eks. hvad de er optaget af, gentagelser, hvem de leger med ol.

Når vi planlægger arbejdet med forskellige temaer er det vigtigt at vi tager afsæt i en legende og eksperimenterende tilgang til emnet og giver tid og rum til fordybelse.

Sådan kommer det til udtryk i vores hverdag:

- Sammenhæng hele dagen/ugen/måneden etc. ved at følge op på aktiviteter og have en rød tråd gennem flere "forskellige" aktiviteter, fx. fuglebilleder på stuen og aktiviteter på legepladsen med udvikling over tid, eller haletudseture.
- Viden kommer igennem en legende tilgang, hvor de voksne leger med, og fodrer legen med viden, de kan videreudvikle på
- Børnene bliver præsenteret for spændende temaer, og traditioner, hvor børnene får ny viden at blive optaget ud fra.
- Læring i rutinesituationer, som fx spisesituationen, komme og gå, garderoben, toiletbesøg, oprydning osv.

Børnefællesskaber

Alle børn skal opleve, at indgå i et socialt fællesskab med andre børn og personale i den gruppe/stue og i det børnehus, som de er en del af. Det er i de fællesskaber, hvor leg, dannelse og læring sker i socialt samspil med personalet og de andre børn. Sammen skaber dette et fælles rum, hvorigennem børn trives, lærer og udvikler sig. Det er afgørende, at alle børn har relationer og venskaber i børnefællesskabet. Det enkelte barn skal opleve sig set, hørt og lyttet til, som en del af fællesskabet. I daginstitutionen På Toppen - Hvinningdal har vi som pædagogisk personale, fokus på både balancen og den gensidige afhængighed der er mellem individ og fællesskab. Bl.a. med udgangspunkt i vores værdier, pædagogiske principper og ikke mindst i vores pædagogiske praksis skal alle børn have mulighed for at opleve glæde ved og udvikle sig i, de mangfoldige fællesskaber som en hverdag byder på, her hos os.

Sådan kommer det til udtryk i vores hverdag:

- De voksne har en skærpet opmærksomhed på og omkring de børn, som kan have en tendens til at bevæge sig rundt i periferien, hvor vi hjælper med at inddrage dem i fællesskabet med andre, f.eks. via små legegrupper og inddragelse i aktiviteter.
- Vi har fokus på at alle børn har en meget gerne flere relationer til andre børn på egen eller i en anden børnegruppe.

- De voksne italesætter og anerkender børnene for deres daglige bidrag til børnefællesskabet, f.eks. at hente hjælp når en kammerat er i knibe eller hjælper hinanden med at finde sutter/bamser til trøst.
  - Give barnet plads til at møde fællesskabet i sit eget tempo, når vi arbejder med tilknytning til daginstitutionen og overgange af børn i børnegrupperne.
  - Hverdagene byder også på forpligtende fællesskaber, hvor man som barn har skal-opgaver og derigennem både byder ind til og bliver/er en vigtig del af fællesskabet f.eks. i forbindelse med oprydning, spisesituationerne, duksefunktioner ol.
-

Pædagogisk læringsmiljø, Forældresamarbejde, Børn i udsatte positioner, Sammenhænge

Pædagogisk læringsmiljø

Sådan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø med inspirerende og nærværende voksne er udgangspunktet for arbejdet med børns læring og dannelse.

Vi ved at læring sker hele dagen og hele tiden, fra første barn kommer til sidste barn går hjem. Læring opstår mange steder og kan være både hensigtsmæssig såvel som uhensigtsmæssig. Vores opgave er derfor at sikre bevidst og mangfoldige læringsmiljøer, der understøtter den forskellighed der altid er i et fællesskab. Derfor strukturerer og organiserer vi dagene, så de giver rum for forskellig og nuanceret læring i forskellige tempo, med udgangspunkt i og tilpasset dagens gang. F.eks. voksenstyrede aktiviteter, hverdagsrutiner, børns egen initieret leg, pædagogiske lege/aktiviteter og læringsmiljøer samt små og store fællesskaber.

De pædagogiske læringsmiljøer og vores pædagogiske praksis, evalueres løbende i personalegruppen, så den løbende tilpasses den aktuelle børnegruppe og vores pædagogiske foremål/mål.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Sådan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø

Med udgangspunkt i et oplæg af Charlotte Ringsmose og Susanne Staffeldts ([Rum for læring](#)) om indretning af det pædagogiske leg- og læringsmiljø, har vi arbejdet med at videre udviklingen af vores lege- og læringsmiljøer. Derudover inddrager vi viden fra vores "Drenge og Pige" projekt, Ann-Elisabeth Knudsen ([Link](#)) neuropædagogisk forståelse af drenge og piger, Franz Ørsted Andersen ([link](#)) forskelle på drenge og pigers udfordringer i det tidlige voksenliv, Ole Henrik Hansen ([link](#)) Legens betydning og kvalitet i dagtilbuddet. Dette har afstedkommet en øget forståelse og opmærksomhed, for børns forskellige behov for vilde og stille lege samt hvilket kvalitetsbegreb vi arbejder med På Toppen.

Vi arbejder med zoneinddeling af det pædagogiske lege- og læringsmiljø, samt med at forenkle legemiljøet, så det bliver mere rammesættende for legen. Dette gøres ved visuel afgrænsning og rammesætning.

Personalet har fokus på, at læringsmiljøet hele tiden skal tilpasses den aktuelle børnegruppe samt at læringsmiljøet skal afspejle børnenes spor.

Sådan kommer det til udtryk i vores hverdag:

- At legepladsen er inddelt i forskellige læringsmiljøer.
- At vi i børnehuse indtænker, at legezonerne bliver afskærmet med mulighed for at gå i mindre grupper, så børnene får mulighed for fordybelse og i længerevarende samspil.
- Vi gør legetøjet mere overskueligt, f.eks. ved at reducere mængden af biler og etablere en bilbane i vindueskarmen. På den måde præsenterer vi børnene for et legetema, som kan inspirere, udfordre og udvikle børnenes leg.
- At udnytte de opholdsarealer vi har til rådighed, f.eks. ved at bruge gangarealer til motoriske udfoldelser, cirkusleg i garderoberne eller vandlege på badeværelset.
- Hvert andet år evalueres den overordnede indretning. Ved indkøb skal vi medtænke flere funktioner eller en fleksibilitet i indretningen.
- På stuemøderne vurderer personalet løbende om den nuværende indretning matcher børnenes behov og interesser.

Børn i udsatte positioner

Sådan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes

Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

Børn kan være udsatte på mange forskellige måder og niveauer. Det kan være sprogligt, adfærdsmæssigt, socialt, motorisk eller lignende. Derfor har vi forskellige redskaber der kan hjælpe med at sikre, at vi får øje på alle børn der har brug for en særlig pædagogisk indsats.

Grundlæggende for alle og "alt":

Vi arbejder ud fra en systemisk anerkendende tilgang. Vores fokus ligger på muligheder og den udvikling, vi gerne vil opnå. Vi er optagede af det, der lykkes, og vi er opmærksomme på, hvordan vi italesætter tingene.

Vi vurderer børnenes trivsel 2 gange årligt i forbindelse med Trivsel på Tværs. Alle børn i vuggestuen bliver derudover "sprogtrappet" to gange årligt, det gør vi for at sikre et sprogligt godt, nuanceret og aktuelt læringsmiljø, til at understøtte børnenes vigtige sproglige udvikling og de sproglige udfordringer der er i den aktuelle børnegruppe. Omkring 3-års alderen sprogvurderer vi desuden de børn vi vurderer og oplever kan have brug for en særlig sprogindsats, for bedre at kunne målrette og understøtte et aktuelt behov.

Når vi har børn som er særligt udfordret i kortere eller længere perioder, udarbejdes der i tæt samarbejde med forældrene en handleplan, hvor vi sammen sætter fokus på de konkrete behov og

dermed konkrete tiltag, til både børnehus og hjem. Dette foregår på det vi kalder fokusmøder, hvor der ud fra konkrete vurderinger er mulighed for at indhente sparring ved tværfaglige samarbejdspartnere, f.eks. psykolog, sundhedspleje, talepædagog, fysioterapeut, tosprogsvejleder m.fl.

Vi har ligeledes mulighed for at gøre brug af vores interne inklusionspædagog, som med udgangspunkt i observationer af barnet særligt med fokus på læringsmiljøet omkring barnet, kan give faglig sparring til personalet.

Vi har altid det fokus, at det er vigtigt at barnet oplever at høre til i børnegruppen, og at sikre gode og ligeværdige relationer.

Handleplanerne evalueres løbende i tæt samarbejde med forældrene.

Sådan kommer det til udtryk i vores hverdag:

- Alle børn har mulighed for at være en del af det større og det mindre børnefællesskab.
- Vi bruger dialogisk læsning som pædagogisk redskab til de børn, der har behov for særlig og generel sproglig indsats.
- Vi skaber et børnemiljø, der kan tilgodese de børn der har svært ved at indgå i de store børnefællesskaber. Der skal være mulighed for at trække sig/ "holde pause"
- Vi skærmer børn der har brug for det.
- Ved børn der er særligt udfordret, kan det være nødvendigt med en særlig pædagogisk indsats. Hvilken indsats der er behov for vurderes i de konkrete sager.
- Vi arbejder med fri for mobberi, hvor gensidig respekt og rummelighed er bærende elementer
- Hverdagen i vores børnehuse, understøttes visuelt i form af et dagsprogram der visualiseres med piktogrammer.

Samarbejde med forældre om børns læring

Sådan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring

Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.

I dagligdagen, lægger vi vægt på at have en kort dialog med forældrene om deres barn, ved aflevering og afhentning. Disse små samtaler er med til at give både forældrene og personalet en fælles viden om barnets trivsel og udvikling. Det er vigtigt at børn, forældre og personale oplever at der bygges bro mellem hjemmet og daginstitutionen.

Foruden de daglige små snakke i garderoben, inviterer vi ind til følgende **samtaler**

- *Opstartssamtale i vuggestuen*
- *2 års samtale*
- *Overleveringssamtale/overgang fra vuggestue til børnehave/ Opstartssamtale med børn fra dagplejen - anden institution.*
- *4 års samtale*
- *Storbørns-samtalen. Fokus er: Hvad skal vi have fokus på det sidste halve år?*
  - *Samtalen skal afvikles i december og januar. De skal blot være afholdt inden indskrivningen slutter i januar.*

Personalegruppen tager udgangspunkt i et fælles udarbejdet materiale til brug ved afholdelse af forældresamtaler.

Både forældre og personale kan derudover tage initiativ til et fokusråd, hvis vi vurderer at et barn ikke trives. Langt de fleste fokusråd afholdes med forældrene, kontaktpædagogen og evt. den daglige leder.

Information. Vi informerer via et ugentligt Aulaopslag om hvad vi pt er optaget af og har fokus på. Vi tager løbende billeder af vores hverdag sammen med børnene, så vi lægger på Aula, så man som forældre kan følge med i livet i børnehuset, det giver ligledes mulighed for at spørge mere konkret ind til hvad ens barn er optaget af og har været med til.

Forældrebestyrelsen bliver løbende budt ind til faglige dialoger og udvalgte emner, hvor igennem der ligger der en implicit evaluering af vores læreplan, som har til hensigt at kvalificere og perspektivere vores pædagogiske praksis og diverse beslutninger der rækker ind i principper for vores praksis. for at sikre og understøtte den faglige dialog på vores bestyrelsesmøder har vi fjernet det faste punkt på vores dagsorden: Husrunden og erstattet det med Det pædagogisk emne, hvor i stedet for en kort gennemgang af mange forskellige emner, går i dybden med et udvalgt emne, hvor personalet fortæller om de bagvedliggende pædagogiske intentioner og mål for vores praksis.

Nogle af disse emner har været:

- inddragelse af lokalsamfundet,
- principper for forældresamarbejdet,
- kostpolitik
- leg
- osv.

Disse faglige dialoger oplever vi skaber en mere nuanceret og fagligt funderet forståelse for både praksis og forskellige beslutninger.

Derudover har vi hvert år en eksplicit evaluering af vores læreplan sammen med forældrebestyrelsen.

Forældrene er via disse rammesatte faglige dialoger med til at fastsætte det kommende års fokus emner.

Sammenhænge

Sådan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de yngste børn, så det skaber sammenhæng fra hjem til dagtilbud og fra dagtilbud til dagtilbud.

Sådan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen.

Sammenhæng. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

Tidlig tilknytning til dagtilbuddet.

Vi tilbyder, at børn som skal starte i vuggestue eller børnehave, kan besøge børnehuset 1-2 måneder før start sammen med forældrene. Besøgene er tænkt som en begyndende tilknytningsfase og ikke en egentlig opstart. Derfor vil vores fokus også primært være på de børn, som allerede går i institutionen. Selve opstarten starter først fra den dag, hvor barnet har fået plads i børnehuset. Fra den dag hvor barnet starter, er vi opmærksomme på relationsopbygning til både barn og forældre.

Opstart i vuggestue og børnehave

Når vi modtager børn i vuggestuen, har vi altid en samtale med forældrene, hvor vi spørger ind til barnets personlighed, får afstemt forventninger med forældrene, og fortæller om vores dagligdag i børnehuset. Hvis barnet kommer fra en anden institution eller dagpleje, tager vi kontakt til disse med forældrenes samtykke, hvis barnet har særlige udfordringer.

I dagligdagen lægger vi stor vægt på den daglige samtale med forældrene om barnets trivsel, i hjemmet og i institutionen. Dette er med til at skabe sammenhæng for barnet, at vi ved at det lille barn måske ikke har sovet så godt natten før.

Overgang fra vuggestuen/dagplejen til børnehaven

Når et barn fra en dagpleje skal starte i børnehave, tager personalet kontakt til forældrene og aftaler et besøg. På besøgsdagen aftales derefter en opstartssamtale, hvor vi hører mere om barnet og aftaler formen på barnets opstart.

Når barnet skal i børnehave fra egen vuggestue, har vi ofte i forbindelse med 2½ års samtalen drøftet overgangen til børnehaven. Vuggestuen og børnehaven tilrettelægger sammen, at barnet kommer på ugentlige besøg i børnehaven, leger og spiser i de nye rammer og lærer de nye børn og voksne at kende.

Ved børn der overleveres til andre børnehaver i egen kommune, udfyldes en overgangs beskrivelse i Rambølls ”Hjernen og Hjertet”. Hvis vi afleverer børn til andre kommuner, så aftales det individuelt hvordan overleveringen skal foregå.

Overgang til skolen

I samarbejde med forældrebestyrelsen, har vi formuleret og prioriteret følgende tre principper, for vores pædagogiske praksis i vores storbørnsgrupper

- Nysgerrig
- Sociale fællesskaber og forståelse for andre
- Mod

At gå i børnehave har værdi i sig selv, også det sidste år, selv om at vi stille og roligt rette fokus mod den kommende skolestart og de egenskaber og kompetencer vi ved er med til at skabe fundamentet for en god skolestart. Med andre ord vi skaber et pædagogisk læringsmiljø der understøtter en sammenhæng mellem dagtilbud og skole.

Vi sætter derfor ekstra fokus på arbejdet med de sociale egenskaber og kompetencer som gør os/barnet i stand til, både at bidrage til og drage nytte af de forskellige former for børnefællesskaber der etableres i hverdagen. Konkret arbejder vi f.eks. med at modtage en fællesbesked, vente på tur, give taletid og plads til andre, at hjælpe hinanden, hvordan er man en god ven ol. I en storbørnsgruppe bliver både det selvvalgt fællesskab og det forpligtende fællesskab mere tydeligt og italesat i hverdagen.

Læringsmiljøet skal ligeledes introducere til og give børnene mulighed for at nysgerrighed i relation til bogstaver, tal, mønstre, former mv. Vi vil også gerne udfordre og understøtte børnegruppens mod på at møde nye udfordringer og sammen med dem gå på opdagelse i og fordybe os i både det vi kender, men i høj grad også sammen bevæge os ud i noget vi ikke kender.

På Toppen - Hvinningdal, ligger i Hvinningdalskolens skoledistrikt og er derfor primært den skole vi samarbejder med og besøger, når vi besøger en skole. Vi besøger ind imellem skolens legeplads, ser SFO'en og enkelte gange har vi mulighed for sammen med de andre storbørnsgrupper at bruge hallen. Sammen med børnene stifter vi bekendtskab med hvad en skole er og hvordan en sådan kan se ud.

Alle forældre bliver i december eller januar inviteret ind til en samtale, hvor vi sammen med forældrene sætter fokus det sidste halve år i børnehaven og den forstående skolestart. Vi laver i samarbejde med forældrene en overgangsbeskrivelse på det enkelte barn, hvor vi beskriver barnets ressourcer og eventuelle udfordringer og dermed behov for hjælp/støtte. Har et barn særlige udfordringer/behov for understøtning, aftales der et overleveringsmøde, hvor forældre børnehaver og skole deltager.

Vi oplever ind imellem forældre der bliver usikre på hvad et barn skal kunne når det starter i skole. Både skolen og børnehusene er helt enig i, at det ikke handler om at kunne skrive, regne, læse ol., men at det grundlæggende handler om at kunne begå sig i det forpligtende fællesskab, med gode sociale kompetencer, at være nysgerrig på at lære og har mod til at betræde ukendt grund, dertil lagt en selvhjulpethed, der gør barnet i stand til bl.a. at tage sit tøj på, selv kan gå på toilettet og som noget helt lavpraktisk at kunne holde på en blyant og klippe med en saks.

Inddragelse af lokalsamfundet

Sådan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn

---

De seks læreplanstemaer

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i de seks læreplanstemaer, samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Den pædagogiske læreplan beskriver, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Det pædagogiske læringsmiljø skal:

- Understøtte de to pædagogiske mål for temaet.

- Tage udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag.
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

Sådan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling

Børns udvikling trives bedst i en omverden, der er åben, lydhør og medlevende. Børns personlige og sociale kompetencer, er grundlæggende for deres trivsel og læring. Her dannes fundamentet for barnets udvikling til et socialt menneske, med barnets forståelse for sig selv i samspillet med omgivelserne. Barnets personlighed udvikles gennem aktiv deltagelse i sociale og kulturelle fællesskaber, hvor barnet får mulighed for, at opleve sig selv som et værdsat menneske, der skal respekteres og anerkendes som den person det er. Samtidig skal barnet erfare at det sociale fællesskab gør verden sjov og udfordrende at være i. Her får børn mulighed for, at få et stadigt mere nuanceret kendskab til sig selv og andre, og at se og forstå samspillet og de konflikter der kan opstå med andre, både børn og voksne, samt at handle herpå i forhold til konfliktløsninger.

Som pædagogisk personale har vi stor betydning for barnets dannelsesproces. Børn har behov for at lære at takle forskellige følelser og de voksne har her en særlig rolle, når de følelsesmæssige erfaringer skal omsættes til adfærd.

Vi vil hos *På Toppen, Hvinningdal*, sikre et miljø, hvor vi understøtter alle børns alsidige personlige udvikling. Dette gør vi ved at skabe nogle trygge rammer som fordrer den udvikling. Barnets start i vuggestuen/børnehaven er derfor særlig vigtig, da vi gennem relationer til voksne og børn kan skabe dette trygge miljø.

Barnets personlighed udvikles gennem aktiv deltagelse i sociale og kulturelle fællesskaber, hvor barnet får mulighed for, at opleve sig selv som et værdsat menneske, der skal respekteres og anerkendes som den person det er og inkluderes i fællesskabet.

Det er vigtigt at fremme børns naturlige nysgerrighed og lyst til at lære, at styrke deres kreativitet og fantasi, som aktive mennesker i deres dannelsesproces. F.eks når det lille barn siger "a dee" og man sammen udforsker og italesætter det fælles tredje.

Mål

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspillet og tilknytningen mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

§ 3 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

For de 0-2 årige børn

Tegn:

- Børnene viser interesse og glæde for fællesskabet og det rækker ud over sig selv.
- Barnet udviser gåpåmod indtil barnet kan det. F.eks når støvlen driller, eller når barnet viser initiativ til at kravle op på stolen selv.
- Børnene hviler i sig selv, er trygge og øver sig i at undvære forældrene for en stund.
- Børnene erfarer at de har værdi og er selvstændige individer uafhængig af andre.

Tiltag:

- Ved opstart i vuggestuen; at lade barnet være sammen med stuens personale og få børn til en start.
- Tæt gensidig dialog med forældrene, da vi derigennem får et kendskab til og forståelse for det hele barn.
- Vi griber børnenes initiativer og møder dem, hvor de er. Vi følger barnets spor. Derudover er vi opmærksomme på at opmuntre og støtte børnene i det, de bliver optaget af.
- Vi skaber små lege- og læringsmiljøer, der giver børnene mulighed for at forfølge, engagere og fordybe sig.
- Vi sætter ord på barnets følelser, så barnet får en bevidsthed om denne følelse og hvordan følelsen er i kroppen.
- Vi anerkender barnets sproglige udvikling, ved at hjælpe med at sætte ord på, samt spejle, den udvikling barnet gennemgår.
- Vi har, som fagpersonale, øje for barnets nærmeste udviklingszone og vi giver barnet tilpassede udfordringer til den videre udvikling.
- Det enkelte barn oplever at være en del af børnegruppen og have medbestemmelse i hverdagen.
- Vi er bevidste om at skabe rutiner, som giver tryghed til udvikling og læring

For de 3-6 årige børn

Tegn:

- Vi ser nogle glade og velfungerende børn som hviler i sig selv.
- Børnene kan forstå og håndtere egne følelser og behov - sige til og fra.
- Børnene viser glæde ved mestring/ succesoplevelser.
- Vi ser børnene er nysgerrige og har lyst til at opleve og udforske nye og ukendte ting, lege og relationer.
- Børn med særlige forudsætninger bliver inkluderet i fællesskabet.
- Børnene er trygge og udviser tillid til de andre børn og voksne.
- Børnene kan fordybe sig i en leg/aktivitet.
- Børnene øver sig i at løse konflikter selv, så uvenner kan blive venner igen.
- Det enkelte barn oplever at være en del af børnegruppen og have medbestemmelse i hverdagen.
- Det pædagogiske personale er lydhøre, nærværende og medlevende.
- Vi ser at børnene registrerer egne følelser og har en begyndende evne til at regulere sig selv følelsesmæssigt

Tiltag:

- Vi bestræber os på at skabe en mangfoldig personalegruppe ved f.eks. ansættelser.
- Vi arbejder ud fra en overordnet struktur med årshjul, faste børnegrupper/stuer, ugeplaner og samlinger.
- Vi giver børnene medindflydelse og medbestemmelse i deres hverdag i institutionen. Vi skaber demokratiske processer og følger barnets spor.
- Vi giver plads til forskellighed, gennem anerkendelse og inklusion. Vi imødekommer det enkelte barns- og børnegruppens behov.
- Vi er tydelige rollemodeller for børnene og møder børnene med respekt og ligeværdighed.
- Vi skaber rammerne for at børnene kan opnå fordybelse og flow i deres leg/aktivitet.
- Vi anerkender og spejler børnene, hjælper dem til at forstå egne følelser samt regulere egne handlinger hensigtsmæssigt.
- Vi er bevidste om, at bruge de daglige rutiner som ramme for læring og udvikling i hverdagene

Social udvikling

Sådan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling:

Sociale kompetencer udvikles i fællesskaber og gennem relationer til andre mennesker i venskaber, grupper og kulturer. I samspillet mellem relationer og sociale kompetencer, indgår de vigtige elementer empati, evnen til tilknytning og sociale færdigheder. Social kompetence er nøglen til fællesskabet, hvor børnene har mulighed for at udfolde sig – i leg, i samarbejde med andre om at løse opgaver og i at realisere drømme. Alle børn skal have mulighed for at blive inkluderet, og føle sig som en del af et fællesskab med både børn og voksne, hvor de føler sig anerkendt og respekteret og de lærer, at forskellighed er en styrke. Derfor skal børn støttes i at danne venskaber og lære, hvordan man kommer med i, og er en del af, en gruppe. Det er som medskaber af fællesskabets historie, at børn bliver socialt kompetente. Personlige og sociale kompetencer ses som et vigtigt grundlag for børns læring, og et fundament for at de kan udvikle sig som aktive, kreative, glade og demokratiske individer. Sociale kompetencer udvikles i trygge og tillidsfulde rammer, i samspil med omsorgsfulde og nærværende voksne, og i børnegrupper hvor man spejler sig i hinanden, lærer af hinanden og lærer at forstå den sammenhæng, man er en del af.

Gennem social udvikling kan barnet øve indflydelse og medbestemmelse. Alle børn skal have mulighed for at blive inkluderet og føle sig som en del af et fællesskab, med både børn og voksne, hvor de føler sig anerkendt og respekteret og lærer, at forskellighed er en styrke.

Mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

§ 3 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

For de 0-2 årige børn

Tegn:

- Børnene viser social nysgerrighed. Vi ser de opsøger hinanden, kommunikerer og viser interesse for andres leg og for fællesskabet.
- Vi ser at børnene har interesse for aktiviteter og er deltagende i disse.
- Børnene er opmærksomme på andre børns behov. Det kan f.eks. komme til udtryk når et barn græder og et andet barn henter en sut eller en bamse og hjælper med at trøste.
- Barnet ved hvilken gruppe/stue det er en del af.
- Børn udviser glæde og begejstres i samværet med hinanden

Tiltag:

- Vi tilstræber et tæt samarbejde med forældrene, for at opnå et nuanceret kendskab til barnets personlighed og behov.
- Vi støtter op om hvert enkelt barns sociale udvikling, ved at lave små inkluderende børnefællesskaber.
- Vi guider børnene i legefællesskaber, ved at være deltagende i legen.
- Vi fodrer og inspirerer børnenes lege ved at give dem gode "lege modeller". Dette gør vi ved at guide dem, ved at gå foran, ved siden af eller bagved i leg og aktiviteter.
- Vi italesætter børnenes initiativer og behov ved at sætte ord på børnenes handlinger og følelser. F.eks. den voksne sætter ord på barnet, der græder, "Jeg kan se/høre du er ked af det, nu hjælper jeg dig?"

- Vi har små legegrupper, hvor vi kan tilgodese det enkelte barns individuelle behov og det faglige personale kan være nærende og responsive i samværet. Dette styrker kvaliteten i den pædagogiske praksis.
- Vi er som personale ansvarlige og aktive i at opbygge trygge og nære relationer til alle børn i gruppen.
- Vi styrker de gode relationer børnene imellem og hjælper venskaber på vej.
- Vi skaber forskellige læringsmiljøer, for bedst muligt at kunne understøtte hver enkelte barns lyst til at lege, udforske og eksperimentere.

For de 3-6 årige børn

Tegn:

- Vi ser at barnet udviser glæde ved at komme i børnehuset.
- Børnene trives og udvikler sig i både det store og det lille fællesskab
- Børnene er deltagende og aktive i relationen til de andre børn og voksne
- Børnene ser mangfoldighed som en ressource i fællesskaberne.
- Børnene udvikler gode relationer og venskaber. Det kan være både i det lille og i det store børnefællesskab
- Vi ser børnenes spor, de er nysgerrige og aktive og har medindflydelse på hverdagen og dens indhold.
- Vi ser at børn venter på tur og kan udsætte egne behov

Tiltag:

- Vi skaber små tydelige legegrupper/miljøer, som giver mulighed for fordybelse i legen og udvikling af gode relationer.
- Vi skaber grupper, hvor børnene har mulighed for at lære af hinanden, også på tværs af alder, hvor børnene støttes og guides af voksne.
- Vi laver aktiviteter på tværs af husene for at styrke relationerne mellem flere børn og for at møde andre børnegrupper.
- Vi italesætter forskellighed som noget der er godt, og som noget der bidrager aktivt og positivt til fællesskabet.
- Vi roser, anerkender og begejstres i samværet med børnene, når det lykkes for barnet at mestre.
- Vi har fokus på den frie leg, hvor børnenes medbestemmelse styrkes, og de øves i selv at have ansvar for at legen udvikles og varer ved.
- Vi støtter børnene i at håndtere konflikter f.eks. ved at forhandle og indgå kompromiser, både i den frie- og i den voksenstyrede leg.
- Vi rammesætter demokratiske processer, hvor børnene kan være deltagende på deres niveau. F.eks spørges børnene ofte i forhold til hvilke aktiviteter der ønskes, eller hvilken bog der skal læses.
- Vi øver børnene i at vente på tur. f.eks ved samlinger og i dialogen ved måltidet.
- Vi værner om den gode og rare tone i institutionen og udviser respekt for hinanden.
- Vi værner om måltidet som et vigtigt læringsrum for social dannelse.
- Social udvikling støttes bl.a. gennem kommunikation og sprog og er centralt for at danne relationer, indgå i fællesskaber og vedligeholde venskaber.
- Ved at børn bruger deres krop, sanser og bevæger sig, oplever de, at de kan noget forskelligt. Nogle er gode til at løbe, andre til kolbøtter. Børnene får kendskab til egen krop, mærker hvad de kan og vil og bliver mere sikre i mødet med andre.

- Vi sikrer at børnene får lov at være lige dem de er, og vi støtter dem i at lære sig selv godt at kende. Børnene oplever at de ses, høres og anerkendes lige præcis som de er. Fællesskabet accepterer og respekterer alle børns helt specielle jeg.

Kommunikation og sprog

Sådan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog:

For at barnet kan kommunikere og begå sig i det moderne samfund forudsættes det, at barnet får et varieret sprog og muligheder for at bruge og udvikle sproget. Sproget spiller en stor rolle for barnets læring, udvikling og sociale samvær. Sprog bruges i alle sammenhænge og på flere niveauer, og er et vigtigt redskab til at kunne indgå som i fællesskabet, udtrykke glæde og være en del af et udviklende miljø. Barnets sproglige kompetencer grundlægges i 0 – 6 års alderen og vi skal tage hensyn til, at børnenes sproglige udvikling er på forskellige stadier. Der er mange sprog som eksempelvis nonverbalt sprog, talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog. Gennem disse sprog kan børnene dels udtrykke deres egne tanker og følelser, dels blive i stand til at forstå andres. Børnene udvikler og fastholder deres identitet og selvfølelse ved at udtrykke sig. I det pædagogfaglige arbejde, har vi særligt fokus på sprogarbejdet i den daglige praksis, som bl.a. kan understøttes via dialogisk læsning, hvor vi arbejder med et særligt fokus på at udfordre og udvikle barnets sproglige kompetencer. Et godt sprogligt miljø, er en forudsætning for at børnene kan være en del af fællesskabet – at kunne fungere i samfundet.

Mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

§ 3 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

For de 0-2 årige børn

Tegn

- Børnene tager initiativ til kommunikation med blik, gestik, mimik, lyde eller ord
- Børnene er aktivt deltagende i børnefællesskaber, f.eks. samling, lege og aktiviteter
- Vi ser at børnene begynder at genkende rim / remser og fagter til kendte sange
- Vi ser at barnet peger i en bog og siger eksempelvis dyreløde

Tiltag

- Vi hjælper børnene med at sprogliggøre deres tanker og følelser, ved at møde dem med nærvær, øjenkontakt og fælles opmærksomhed
- Vi har øje for, at give alle former for kommunikation plads, i både små og store fællesskaber. Vi styrker børnenes sprog ved at sætte ord på aktiviteter, oplevelser og handlinger i hverdagen, både de pædagogiske rammesatte aktiviteter, men også vores hverdagsrutiner.
- Vi er opmærksomme på at vi har blikkontakt. I samspillet med børnene, bruger vi vores mimik og er opmærksomme på tovejskommunikation, hvor vi veksler mellem tale, lytte og imiterer barnets lyde
- Vi giver forældrene konkrete forslag til sprogstimulering, så de hjemme kan inspireres til at skærpe den sproglige udvikling, eksempelvis at forældrene kan tage en kopi af en sang med hjem

- Vi læser bøger og har en dialog om dem. Læsningen understøttes af visualisering med f.eks. konkrete.
- Vi sørger for at børnene møder hinanden på tværs af alder og derigennem får mulighed for at blive inspireret sprogligt af hinanden. Dette både internt på stuen, men også i ydertimerne, hvor de 0-6 årige børn er sammen.
- Vi er opmærksomme på, gennem dokumentation til forældrene, at forældrene har materiale til at tale med barnet om hvad der er sket. F.eks. fotos og tekst på AULA.
- Vi sætter ord på aktiviteter, oplevelser og handlinger, både i pædagogiske aktiviteter og i hverdagsrutiner

For de 3-6 årige børn

Tegn:

- Vi ser børn øve sig i at kommunikere, både nonverbalt og verbalt, ved at sætte ord/tegn på deres følelser, ønsker og behov.
- Vi ser og hører at børnene bruger sproget aktivt i hverdagen.
- Vi hører at børnene fortæller om egne oplevelser og kan italesætte egne og andre børns behov.
- Vi hører, at barnet udvikler og bruger sproget gennem leg og kommunikation. Børnene opnår et større ordforråd og mestrer flere nuancer i sproget.
- Vi ser, at børnene udviser interesse for nye kommunikationsformer og midler, f.eks ved at inddrage digitale medier som fotos, PC, IPADS mm.
- Vi hører, at børnene leger og eksperimenterer med sproget, i form af lyde og ord, sange, musik og rim og remser.
- Vi har bøger tilgængelige i børnehøjde, og tal og bogstaver er synlige for børnene.

Tiltag:

- Vi laver sprogstimulerende aktiviteter der passer til barnets alder og udvikling.
- Det pædagogiske personale er kommunikative og sproglige rollemodeller.
- Vi er igangsættere for aktiviteter som stimulerer den sproglige udvikling. f.eks gennem historielæsning, sproglege og kulturelle arrangementer.
- Vi dokumenterer, sammen med børnene, vores hverdag i børnehøjde for at stimulere og udvikle børnenes ordforråd og styrke de kommunikative kompetencer. F.eks ved at lave plancher eller udstillinger sammen med børnene.
- Vi skaber rammerne for, at børnene kan være aktivt deltagende i hverdagssamtalerne. Vi bruger f.eks. spørgeteknik og "turtagning" i hverdagssamtaler.
- Vi bruger dialogisk læsning i små grupper, som et pædagogisk redskab.
- Vi italesætter vores hverdag i aktiviteter, leg, følelser og handlinger. Vi udvider ordforrådet ved at bruge mange forskellige ord. Vi er undersøgende på ords betydning sammen med børnene.
- Vi samarbejder med forældrene omkring barnets sproglige udvikling og nærmeste udviklingszone. F.eks kan vi gøre brug af tale/høre-konsulentens mulighed for sprogvejledning
- Vi leger med ord, rim og remser. Vi synger og arbejder med rytmen i sproget.
- Vi skaber og udvikler et sprogligt stimulerende miljø, gennem pædagogisk differentiering, f.eks ved at gøre brug af billeder, tekst, tale, leg og fokusord.
- Vi tager aktivt stilling til om et barn har brug for en sprogvurdering

Krop, sanser og bevægelse

Sådan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse:

Barnets udvikling og oplevelse af verden foregår gennem kroppen. Den udvikling og læring, som finder sted blandt børn i 0 – 6 års alderen, er særlig synlig på det motoriske og bevægelsesmæssige område. Men kroppen er mere end et værktøj til at bevæge sig med. Kroppen er et unikt bevægelsesapparat, et stort og komplekst sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer samt kommunikation. Ved at tage vare på kroppen og sikre dens udfoldelser, lægges grundlaget for fysisk og psykisk sundhed. Selvhjulpenhed handler i dette perspektiv om mere end at kunne tage tøj på. Det handler om at barnet gennem selvhjulpenheden får oplevelsen af at kunne mestre. Det pædagogfaglige arbejde bygger på et udviklingsinspirerende miljø, der sammen med glæde og fællesskab er bærende værdier. Et højt fagligt niveau giver gode forudsætninger for, at vi kan tage godt vare på børnenes kropslige udvikling – gøre børnene bevidste om egen krop og dens muligheder, samt give dem lyst til at bruge den. Foruden kropsforståelse, får barnet kendskab til sund mad, sundhed og hygiejne – grundlaget for fysisk og psykisk sundhed.

Vi inddrager viden fra vores drenge/pige projekt om vigtigheden af at alle børn i løbet af dagen tilbydes både det stille og det vilde, samt forståelsen for værdien af risikobetonet leg for både drenge og piger.

Mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

§ 3 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

For de 0-2 årige børn

Tegn:

- Børnenes bevægelsesmønstre bliver automatiseret via mange gentagelser.
- Børnene viser glæde og stolthed, når de lykkes med det, de forsøger.
- Børnene bliver mere modige og tager flere spontane udfordringer. De viser nysgerrighed og gåpåmod ved nye ting, som vi tilbyder og præsenterer.
- Vi ser børn, der er madmodige og selv begynder at sætte ord på maden, mærker om det er varmt eller koldt mm.
- Vi ser børnene udvikle forståelse og respekt for andres kropslige udtryk og grænser, giver udtryk for egne og andres behov og følelser, f.eks. hvis nogen er ked af det.
- Når der er opsat rammer med forskellige legestationer på stuen, oplever vi børn, der mærker hvilken aktivitet de har brug for.
- Børnene viser nysgerrighed, interesse og efterspørger eksempelvis massagebolde, rutschebane eller lignende.

Tiltag

- Børnene har forskelligt energiniveau, bl.a. pga. alder og fysisk formåen. Dette kan f.eks. imødekommes ved at indtænke stationer med plads til både de stille og vilde lege.

- I forskellige aktiviteter, kan børnene spejle sig i hinanden og se hvordan de på forskellig vis løser opgaver med kroppen
- Vi understøtter fin-, grov- og sansemotorisk udvikling gennem forskellige aktiviteter.
- Vi tilrettelægger en motorikbane ude eller inde med forskellige kropslige og motoriske udfordringer.
- Vi giver børnene tid og guidning til selv at danne erfaringer og eksperimenterer med at få tøjet af og på.
- Vi opfordrer forældrene til at give børnene tøj på, der giver mulighed for bevægelse og selvhjulpethed. F.eks. underbukser frem for body, så snart de viser interesse for at tisse på toilettet.
- Selvhjulpethed understøttes i de daglige rutiner og giver ligeledes kropslig erfaring F.eks. kravle op på puslebordet, kravle op i højstolen, kravle op i krybben, løftet tøjet af knagerne i garderoben, sætte sig på toilettet osv.
- Vi går på legepladsen og på ture hvor børnene får lov til at eksperimenterer med f.eks. vand, sand, ujævnt terræn osv.
- Vi skaber læringsmiljøer og stiller legeredskaber til rådighed, der indbyder til kropslige udfordringer og udfoldelser F.eks. løbecykler, bolde, rutschebane, gynger, kravletunnel og motorikbaner.
- Vi understøtter kropslig udfoldelse med musik, dans og glæde, gennem fortællinger og imitation af dyr.
- Vi har fokus på aktiviteter, der kan hjælpe børnene med at opregulere og nedregulere bevægelses- og følelses arousal. F.eks. gennem bevægelseslege, massage, yoga og sanglege.
- Vi støtter og guider børnene i at sige fra, at mærke andres og egne grænser, og i at regulere egen kropslig ageren. F.eks. at give blide krammer og æ på ryggen frem for hovedet.
- Vi sætter ord på handlinger, for at styrke børnenes kropsbevidsthed f.eks. " hvor er din næse" og " du duftede til maden med din næse".
- Ved tvivl om et barns motoriske udvikling, kan vi kontakte Videnshus Dybkær for sparring med fysioterapeut.

For de 3-6 årige børn

Tegn

- Børnene kan tilpasse deres tempo kropsligt, så det passer til omgivelserne og aktiviteterne.
- Børnene viser forståelse for- og accept af andres grænser, samt formår at sætte sine egne.
- Børnene motiveres til at tage motoriske udfordringer op, og vi ser de vokser, når nye udfordringer mestres.
- Børnene bruger kroppen alsidigt i de forskellige miljøer de færdes i.
- Børnene øver sig i at mestre nye udfordringer
- Børnene udviser kropsbevidsthed og glæde ved bevægelse

Tiltag

- Vi skaber rammerne for den risikofyldte leg, herunder leg med højde, fart, kamp mv. Det pædagogiske personale er opmærksomme på ikke at begrænse legen, men sætter forsvarlige rammer omkring den.
- Det pædagogiske personale er fokuseret på børnenes nærmeste udviklingszone og støtter barnet i den videre kropslige/motoriske udvikling.
- Vi skaber rammerne til både den vilde og stille leg i legemiljøerne, både ude og inde, f.eks. en samling med yoga og mindfulness og en samling med musik og bevægelse.

- Vi støtter børnene til at blive mere selvhjulpne f.eks. ved at de selv øser mad op til måltidet
- Vi sikrer alle børns deltagelse bl.a. ved at skabe roller for alle, ud fra deres individuelle kompetenceniveau eller behov.
- Vi møder børn, når de er motiveret til bevægelse. F.eks. er den styret af; social rettethed, glæde, lyst og/eller konkurrence
- Vi skaber de optimale rammer for at børnene kommer i kontakt med de tre motoriske sanser; taktil, vestibulær og muskel-led-sansen, ved f.eks. at massere, lege med modellervoks og holde samling med fokus på bevægelse.
- Ved tvivl om et barns motoriske udvikling, kan vi kontakte Videnshus Dybkær for sparring med fysioterapeut

Natur, udeliv og science

Sådan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science:

Natur og naturfænomener rummer rig mulighed for leg, læring og udvikling. Naturen er et læringsmiljø for børnene hos *På Toppen, Hvinningdal*. Det er oplagt at bruge den natur, som er både uden for og inden for lågen. Mangeartede naturoplevelser skaber grundlag for børns forståelse af deres omverden, og senere stillingtagen til eksempelvis miljøspørgsmål samt interesse for- og viden om naturen. Naturoplevelser i barndommen har betydning for sanseintegration, den kognitive udvikling samt den følelsesmæssige udvikling. I naturen er der rig mulighed for at børnene bruger deres krop og herved får styrket deres kropsbevidsthed samt deres motorik.

Børn er født nysgerrige, så vi har rig mulighed for at fylde på og udvide naturen, udelivet og science for dem. Voksne lærer også af børnene, hvis de følger børnenes spor og følger med. Sociale fællesskaber og relationer i børnegruppen styrkes gennem de fælles oplevelser og den fælles opmærksomhed. Sproget styrkes også, når vi deler og taler om fælles opmærksomheder og nuancer i naturen.

Mål

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

§ 3 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

For de 0-2 årige børn

Tegn:

- Børn, der har kendskab til og tager ejerskab over naturen. Børn, der tilegner sig viden om de forskellige naturelementer og er nysgerrige på naturen og deres omverden.

- Børn, der har kendskab til den danske natur. Respekt for naturen - passer på naturen. Glæde ved naturen - eksperimenterer og undersøger, kan lide at komme ud og bruge naturen.
- Vi ser at børnene nyder at være ude i alt slags vejr
- Vi ser at børnene er nysgerrige og eksperimenterer f.eks. med sand og vandpytter på legepladsen
- Vi ser og hører at børnene genkender ting i naturen.
- Vi ser at børnene tager naturmaterialer med hjem til vuggestuen og bruger dem kreativt.
- Vi ser at børnene har begyndende fornemmelse for mængder, f.eks mange eller få biler i legen.

Tiltag:

- Vi præsenterer børnene for forskellige ting og fænomener i naturen. Vi taler om og undersøger årstider, vejrforhold og naturfænomener.
- Vi giver børnene en begyndende forståelse for bæredygtighed, f.eks sorterer vi affald og bruger genbrugsmaterialer i aktiviteter.
- Vi giver børnene forskellige sanseoplevelser gennem varm/kold, blød/hård osv. F.eks. mudder, sand, vand, sol, hårde sneglehuse, blødt mos og skrøbelige sommerfuglevinger.
- Vi leger med forskellige måder at bruge naturen på både ude og inde f.eks inspiration til kunstværker og skoven som motorikbane.
- Vi har øje for science f.eks. sæbebobler, kuglebaner, lego og vejrphenomener.
- Det pædagogiske personale er undersøgende og taler med børnene om livets og naturens cyklus. F.eks. døde dyr, faldne blade, visne blomster, nye blomsterknopper og haletudser.
- Vi undersøger hverdagsting. Tager låget af toiletet, hvad sker der, når vi trykker på knappen hvor går vandet hen? osv. Retnings- og rumforståelse. Hvad kan ting? Kaste, gribe, svæve osv.
- De voksne udviser engagement og glæde ved naturen, deltager aktivt i aktiviteter og følger børnenes spor.

For de 3-6 årige børn

Tegn:

- Natur og udeliv er en integreret del af børnenes hverdag.
- Børnene bliver bevidste om miljøet, f.eks viden om genbrug, bæredygtighed og affaldsindsamling.
- Børnene udviser matematisk opmærksomhed årsags/virknings-effekt, vægt, fylde, længde, mængde, hastighed, former og spil med terning
- Det pædagogiske personale understøtter børns nysgerrighed og eksperimenteren i det, de er optaget af.
- Børnene har en nysgerrighed for de fysiske love f.eks tyngdeloven.
- Børnene bruger naturen til leg, bevægelse og kreative aktiviteter.
- Det pædagogiske personale er gode rollemodeller og udviser engagement og glæde i naturen og på legepladsen.

Tiltag:

- Vi fordyber os, sammen med børnene, i de fænomener der opstår i hverdagen, går på opdagelse og tilegner os viden, om det børnene er nysgerrige på.
- Vi samtaler med børnene om naturens omskiftelighed f.eks. regnvejr, blæsevejr, solskin mm.

- Vi bruger remedier, som kan supplere til at få en bredere forståelse for science og naturen. F.eks. bål, hvor børnene både får kendskab til madlavning over ild, samt ildens egenskaber.
- Vi benytter litteratur og Ipads til at udvide vores videnshorisont, når børnene er optaget af et tema.
- Vi udvikler forsøgskasser, der indeholder eksperimenter såsom årsag/virkning, målestok, geometriske former mm..
- Vi bruger naturen som læringsrum for leg, udvikling, sanseoplevelser og fysiske udfoldelser
- Vi er som udgangspunkt ude hver dag, så børnene sanser og oplever alt slags vejr, og er i et miljø hvor der er plads til de lege som kræver "højt til loftet". Derudover får børnene pulsen op.
- Vi er sammen i naturen, og bruger udeliv aktivt til at styrke fællesskabet og der opleves et fælles tredje, hvor børnene sammen kan udforske og eksperimentere. Børnene kan forundres i science forsøg og de oplever en "vi følelse" på jagt efter at begribe naturvidenskaben.

Kultur, æstetik og fællesskab

Sådan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab:

Kultur er et udtryk for menneskers forståelse og tilgang til verden. Det er gennem mødet med andre og det anderledes, at vi definerer vores eget kulturelle ståsted og genkender vores egne kulturelle rødder. Dette er med til at gøre børn til hele, nysgerrige og tolerante mennesker.

Børn har brug for inspiration for at udvikle deres egen fantasi. Gennem oplevelser af kunst, kultur og digitale medier, får børnene inspiration til selv at lege, omforme og eksperimentere med de udtryk, de møder. I en skabende proces, er det vigtigt at barnet har medindflydelse på valget af materialer, mediebrug og projektemne, fordi det skaber lyst til kreativ udfoldelse.

Børnene skal have adgang til materialer, redskaber og medier, som kan give oplevelser og bidrage til børnenes skabende, kulturelle aktiviteter og æstetiske processer.

Børnene skal have mulighed for at deltage i, og få viden om, kulturelle baggrunde, normer og værdier, kultur og kulturhistorie, traditioner og kunstneriske tilbud.

Læringsmiljøet skal understøtte at børnene oplever sig som en del af både store og små fællesskaber, hvor de introduceres til at se mangfoldighed som en styrke.

Vi bruger børnenes æstetiske produkter i de forskellige lege og læringsmiljøer, og som en del af de forskellige stuer og indretningen.

Mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

§ 3 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

For de 0-2 årige børn

Tegn:

- Børnene udviser tegn på engagement, kreativitet, fantasi og nysgerrighed, f.eks. når de løber ud på legepladsen og viser begejstring ved at hoppe i en vandpyt.
- Børnene kommer med ideer og forslag til sange og lege.
- Børnene tager elementer fra de pædagogisk planlagte aktiviteter med videre i deres frie leg og videreudvikler på dem.
- Børnene øver sig i at give plads til hinanden, og børnene deles om personalets opmærksomhed.
- Børnene udviser begejstring i mødet med andre børn og personale i vuggestuen
- Børnene viser tegn på at være en del af et fællesskab f.eks. en spisegruppe
- Børnenes spor er synlige i børnehøjde og børnene udviser glæde når de iagttager disse.

Tiltag:

- Indholdet af vores samling og aktiviteter afspejler årstiderne og/eller traditioner.
- De daglige rutiner bliver løbende pædagogisk overvejet, så vi har børneperspektiv, normer og dannelse med i dagligdagen.
- Vi skaber et miljø, hvor både det store og det lille vuggestuebarn tilgodeses
- Vi indretter stuen, så vi kan skabe en god æstetisk oplevelse, og vuggestuebarnet kan se hvilke lege rummet indbyder til, f.eks. tydelige legezoner.
- Vi italesætter den adfærd, som vi gerne vil se og anerkender den hensigtsmæssige adfærd. F.eks. at barnet vil dele legetøj eller kommer med en sut til det barn, der er ked af det.
- Vi arbejder med rummelighed på stuen, hvor vi har et børnefællesskab med mange forskellige børn i alderen 0 til 2 år Vi italesætter positivt vores forskelligheder og giver udtryk for, at der er plads til alle.
- Vi opfordrer og motiverer til at røre og arbejde med forskellige materialer, så mange sanser sættes i spil; synssans, lugtesans, følesans osv.
- Vi støtter børnene i deres naturlige nysgerrighed og følger barnets spor. Vi understøtter begyndende venskaber og spirende fællesskaber.
- Vi formidler forskellige kulturelle udtryksformer, f.eks. musik, bøger, kunst og lpads.

For de 3-6 årige børn

Tegn:

- Børnene udviser glæde og er aktivt deltagende i fællesskaber og kulturelle aktiviteter, f.eks. ved samling og kreative aktiviteter.
- Børnene kommer med ideer og er medbestemmende i forhold til lege, sange, projekter og andre aktiviteter
- Børnene inddrager forskellige materialer i deres æstetiske processer
- Børnene genkender, kopierer og videreudvikler kulturelle og æstetiske aktiviteter og processer i deres lege, f.eks. bruger de deres æstetiske produkter som inspiration til deres frie leg.
- Børnenes kreative "spor" er synlige i børnehøjde, f.eks. højtids-pynt, tegninger, malerier, skulpturer.
- Vi ser at børnene videregiver normer i børnefællesskabet f.eks. minder hinanden om hvordan man sidder under måltidet og øver sig i at snakke i passende toneleje.

- Børnene forholder sig nysgerrigt over for nye og andre kulturer og traditioner, f.eks. ved at stille uddybende spørgsmål.
- Børnene hjælper hinanden eller søger hjælp og guidning hos et mere kompetent barn eller voksen, f.eks. ved at hjælpe hinanden op i klatreborgen, hjælpe hinanden op ad bakkerne på mooncars osv.

Tiltag:

- Vi fejrer årets traditioner og taler med børnene om hvor traditionen stammer fra.
- Vi bruger byens kulturelle tilbud. det kan være biblioteket, museum, fabulatoriet osv.
- Vi laver projekter og emneuger med forskellige temaer, f.eks. motionsuge, fokus på forskellige lande, eventyr, forskønnelse af legepladsen, musik.
- Vi bruger iPads som pædagogisk værktøj, f.eks. til dokumentation, hvor børnene selv tager billeder af de æstetiske processer.
- Vi bruger bøger og iPad'en, når vi skal finde ny viden sammen med børnene.
- Vi styrker kulturelle udtryksformer ved at synge, lege sanglege, spille instrumenter, læse bøger, fortælle eventyr, lave bordteater og drama, rim og remser og danser sammen med børnene.
- Vi sørger for, at børnene har adgang til forskellige materialer og redskaber i dagligdagen, og er opmærksomme på at de er med til at vælge dem.
- Vi har fælles aktiviteter, f.eks. samling, morgengymnastik på tværs af børnehuset, julefest og sommerfest
- Børnenes æstetiske udtryk dekorerer huset, stuerne og legepladsen
- De daglige rutiner er nøje pædagogisk overvejet og tilrettelagt, så vi sikrer god kultur og dannelse f.eks måltidet, garderoben og samlinger

Evalueringsskultur

Sådan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø

Det vil sige, sådan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål

Sådan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år

Formålet med at evaluere er, at vi løbende skal forholde os reflektivt til, hvordan det pædagogiske læringsmiljø bedst muligt understøtter børnegruppens trivsel, læring og udvikling. Det pædagogiske personale skal vedligeholde en faglig selvkritik og reflekteret tilgang til tilrettelæggelse og evaluering af egen pædagogisk praksis. Evalueringen af egen praksis kan give anledning til, at justere den pædagogiske praksis, så det faglige personale bedst muligt understøtter børnenes trivsel, udvikling og dannelse.

To gange årligt trivselsvurderer vi alle børn i institutionen, for at sikre en tidlig indsats. Vi skærper vores fagprofessionelle blik på det enkelte barns trivsel, læring og udvikling. Vurderingerne tilrettelægges, så medarbejderne er sikret et rum, hvor de kan dele deres individuelle refleksioner med hinanden. Når vi trivselsvurderer, er vi optaget af sammenhængen mellem barnets trivsel læring og udvikling i relation til det pædagogiske læringsmiljø.

På stuemøderne bruger vi en fast dagsorden, som har fokus på evalueringen af den forgangne periodes læringsmål og aktiviteter på stuen, samt planlægningen af den kommende periode. Dette gør vi for at sikre tid til den kollegiale refleksion og fastholde en god kvalitet i vores praksis.

LP og SMTTE

Vi bruger LP-modellen som analysemodel. LP står for læringsmiljø og pædagogisk analyse. Modellen er en systemteoretisk analysemodel med fokus på kompleksitet og interaktion. I analysemodellen, beskrives hvilke faktorer der er med til at opretholde en uhensigtsmæssig adfærd. Modellen kan anvendes både i forhold til et enkelt barn og en børnegruppe.

SMTTE bruges både i forbindelse med udarbejdelsen af handleplaner og som et didaktisk planlægningsværktøj. SMTTE har været brugt i mange år som planlægningsværktøj og som evalueringsredskab. Ved brug af SMTTE planlægges også hvordan der skal evalueres og hvilke data vi vil bruge og hvornår vil vi evaluere.

På personalemøderne er der altid en rammesat dialog om et pædagogisk tema. Nogle gange med afsæt i litteratur som belyser emnet, andre gange med udgangspunkt i praksisfortællinger.

I udarbejdelsen af det pædagogiske grundlag, har vi brugt EMU's selvevalueringsmodel ad to omgange. Selvevalueringsmodellen er en tidskrævende model, som vi fremadrettet vil bruge, når vi konstaterer behov for at udvikle på elementer fra det pædagogiske grundlag. Som datagrundlag for selvevalueringerne, bruger vi nedskrevne praksisfortællinger.

Data

Vi øver os i at indsamle meningsfulde data i f.eks. børnetegninger fra hverdagen, som kan beskrive barnets perspektiv. Vi bruger billeder til dokumentation med fokus på at dokumentere læringen eller barnets perspektiv. Derudover bruger vi data fra trivselsundersøgelsen, sprogvurderinger, forældretilfredshedsundersøgelser mv.

Vi udarbejder SMTTE-modeller for f.eks. projekter, temaer og handleplaner omkring det pædagogiske arbejde. Disse gemmes som datagrundlag for den 2-årige evaluering.

På forældrebestyrelsesmøder drøftes elementer fra den styrkede pædagogiske læreplan 1-2 gange årligt, hvor forældrene og personalet har en fælles refleksion omkring den pædagogiske praksis.